

мання режиму усунення причин і умов виникнення епідемії коронавірусу «COVID-19», а зі сторони населення України – дотримання і виконання заходів, пов'язаних з режимом карантину.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Адміністративна діяльність: навч. посібник для студ. вищ. навч. закл. / М. В. Ковалів, З. Р. Кісіль, Д. П. Калайнов та ін. Київ: Правова єдність, 2010. 432 с.
2. Адміністративне право України. Загальна частина: навч. посібник / О. І. Остапенко, М. В. Ковалів, С. С. Єсімов, Л. С. Гулак, Н. Я. Отчак, Л. О. Остапенко. Львів: СПОЛОМ, 2019. 504 с.
3. Европейская конвенция о защите прав человека и основных свобод. Донецьк: Східний видавничий дім, 2000. 40 с.
4. Коломоець Т. О. Адміністративне право. Академічний курс: підручник. Київ: Юрінком Інтер, 2011. 576 с.
5. Конституція України: чинне законодавство станом на 10 серпня 2015 р. : офіц. текст. Київ: Алерта, 2015. 80 с.
6. Ортинський В. Л. Національній безпеці України – належне наукове підґрунтя. *Психологічні аспекти національної безпеки*: тези допов. міжнар. наук.-практ. конф. Львів, 22–23 берез. Львів: Вид. ПП «Арал», 2007. С. 9–10.
7. Тиндик Н. П. Діяльність органів внутрішніх справ щодо забезпечення міграційного процесу в Україні : монографія. Львів: ЛьвДУВС, 2009. 580 с.

О.В. Скочиляс-Павлів

к.ю.н., доцент кафедри АП

Навчально-науковий інститут права, психології та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»

ТИПОВІ ТА ЗРАЗКОВІ СПРАВИ В АДМІНІСТРАТИВНОМУ СУДОЧИНСТВІ УКРАЇНИ: ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ РОЗГЛЯДУ

Нова редакція Кодексу адміністративного судочинства України (далі – КАС України) від 15. 12. 2017 року передбачила інститут типових та зразкових справ в адміністративному судочинстві України. Метою такого нововведення є розвантаження судової влади, забезпечення розумності строків при вирішенні справ і основне – забезпечення єдності судової практики.

Верховний Суд як суду першої інстанції наділений повноваженнями на розгляд зразкових адміністративних справ та прийняття зразкових адміністративних рішень. У адміністративному судочинстві передбачається процесуальний механізм розгляду так званих типових справ за прикладом рішення Верховного Суду в одній з таких справ (зразковій справі).

Необхідними умовами для розгляду цих справ та прийняття зразкових рішень Верховним Судом є (ст. 290 КАС України):

- наявність у провадженні одного або декількох адміністративних судів типових адміністративних справ, кількість яких визначає доцільність ухвалення зразкового рішення;
- внесення судом, який розглядає одну чи більше таких справ мотивованого поданням до Верховного Суду про розгляд однієї з вказаних типових справ як судом першої інстанції;
- додавання до вказаного подання матеріалів цієї справи [1].

При цьому типовими адміністративними справами КАС України визначає адміністративні справи, відповідачем у яких є один і той же суб'єкт владних повноважень (його відокремлені структурні підрозділи), спір у яких виник з аналогічних підстав, у відносинах, що регулюються одними нормами права, та у яких позивачами заявлено аналогічні вимоги (п. 21 ч. 1 ст. 4 КАС України).

Якщо типова адміністративна справа потрапляє на розгляд Верховного Суду, то набуває статусу зразкової адміністративної справи. Відповідно до п. 22 ч. 1 ст. 4 КАС України, зразкова адміністративна справа – це типова адміністративна справа, прийнята до провадження Верховним Судом як судом першої інстанції для постановлення зразкового рішення.

Процедура розгляду Верховним Судом таких справ наступна:

1. Вирішення питання про відкриття провадження у зразковій справі, відмову у відкритті провадження у зразковій справі, розгляд зразкової справи, яке здійснюється колегією суддів Верховного Суду у складі не менше п'яти суддів.

2. Питання про відкриття провадження у зразковій справі вирішується протягом 10 днів з дня надходження до Верховного Суду матеріалів типової справи.

3. Розгляд зразкових справ відбувається за правилами спрощеного позовного провадження з урахуванням особливостей.

4. Ухвала про відкриття провадження у зразковій справі публікується на офіційному веб-порталі судової влади України, а також в одному із загальнодержавних друкованих засобів масової інформації не пізніше ніж за 10 днів до дати судового засідання для розгляду зразкової справи. З моменту опублікування оголошення вважається, що всі заінтересовані особи належним чином повідомлені про розгляд зразкової справи.

5. У рішенні суду, ухваленому за результатами розгляду зразкової справи крім загальних реквізитів, Верховний Суд додатково зазначає:

1) ознаки типових справ;

2) обставини зразкової справи, які обумовлюють типове застосування норм матеріального права та порядок застосування таких норм;

3) обставини, які можуть впливати на інше застосування норм матеріального права, ніж у зразковій справі.

6. Рішення Верховного Суду у зразковій справі підлягає перегляду Великою Палатою Верховного Суду за правилами перегляду рішень в апеляційному порядку.

Що стосується справи, яка була подана позивачем до відповідного адміністративного суду і щодо якої було відкрите провадження, тобто типової справи, то провадження у ній має теж свої особливості.

Так, суд, який розглядає типову справу, має право зупинити провадження за клопотанням учасника справи або за власною ініціативою у випадку, якщо Верховним Судом відкрито провадження у відповідній зразковій справі. Таке провадження підлягає відновленню з дня набрання законної сили рішенням Верховного Суду у відповідній зразковій справі.

При ухваленні рішення у типовій справі, яка відповідає ознакам, викладеним у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, суд має враховувати правові висновки Верховного Суду, викладені у рішенні за результатами розгляду зразкової справи.

Якщо учасники не згодні із судовим рішенням у типовій справі, то вони можуть подати апеляційну скаргу, а потім відповідно і касаційну скаргу. Проте рішення суду апеляційної інстанції за наслідками перегляду типової справи може бути оскаржено в касаційному порядку виключно з таких підстав:

1) суд першої та (або) апеляційної інстанції при вирішенні типової справи не визнав її типовою справою та (або) не врахував правові висновки, викладені у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи;

2) справа, в якій судом першої та (або) апеляційної інстанції ухвалено рішення з урахуванням правових висновків, викладених у рішенні Верховного Суду за результатами розгляду зразкової справи, не відповідає ознакам типової справи.

Запровадження понять типова та зразкова справа стала важливим імпульсом для впровадження судового прецеденту в Україні, на зразок країн континентального права, де судочинство здійснюється за концепцією усталеної судової практики. Факт введення в обіг понять, які за своєю суттю нагадують судовий прецедент є дуже важливим кроком у напрямку розвитку українського судочинства. Визнання за Верховним Судом права в напрямку створення судового прецеденту є запорукою успішної діяльності судової системи і важливим етапом розвитку держави як соціальної, правової країни, адже відбувається поступова зміна сприйняття права. Судові рішення у зразкових справах набувають реальні ознаки носія об'єктивної інформації та джерела права.

Проте науковці та практики мають застереження, адже зазначені зміни можуть стати причиною значної завантаженості вищого судового органу, до якого будуть вправі звертатися з відповідними поданнями усі адміністративні суди України. Як наслідок, це може стати причиною поверхового розгляду (перегляду) справ Верховним Судом, безпідставного повернення ним заяв (скарг) та безпідставної відмови у відкритті провадження у зразкових справах. Тобто насправді такі нововведення можуть негативно позначитися на якості правосуддя найвищого судового органу та судів нижчих інстанцій, які враховуватимуть викладені у його зразкових рішеннях правові висновки.

Крім того, сумнівним видається твердження щодо сприяння такої процедури швидкому розгляду великої кількості однотипних справ. По-перше, передача зразкової справи до Верховного Суду, вирішення питання щодо відкриття провадження та її безпосередній розгляд вимагають чимало часу. По-друге, не лише не встановлено скорочені строки для розгляду типових справ, але й передбачено можливість зупинення провадження у них до вирішення зразкової справи (ст. 291 КАС України) [2].

Перше зразкове рішення Верховний Суд ухвалив 15 лютого 2018 року у справі № 820/6514/17 за позовом до Головного управління Пенсійного фонду України в Харківській області про перерахунок пенсії колишнього працівника міліції з урахуванням грошового забезпечення поліцейських. Станом на квітень 2020 року Верховний Суд ухвалив 15 рішень у зразкових справах [3].

Слід підкреслити, що все ж більшість суддів України позитивно відгукуються стосовно інституту типових і зразкових справ та наголошують на тому, це дозволить зменшити кількість колізій та прогалин, які виникають з приводу судових рішень, коли стосовно однакового роду справ виносяться різні рішення, які суперечать одне одному.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року. URL: <http://www.rada.gov.ua>.
2. Кучерук Н. КАС змушує керуватися висновками ВС щодо типових справ, навіть якщо вони помилкові. *Закон і бізнес*. 07.04-13.04.2018. URL: <https://zib.com.ua/ua/132542>.
3. Судова влада України. URL: https://supreme.court.gov.ua/supreme/insh/zrazkovi_spravu.

О. І. Терлюк

аспірант кафедри адміністративного та інформаційного права
НУ «Львівська політехніка»

МОЖЛИВОСТІ BLOCKCHAIN-ТЕХНОЛОГІЇ У СФЕРАХ ФІНАНСІВ ТА ОРГАНІЗАЦІЇ ПРАЦІ

Технологія блокчейн (Blockchain) небезпідставно вважається визначальною ознакою нового етапу розвитку світового технічного прогресу (т. зв. четвертої промислової революції) [Див., напр.: 4]. Її властивості дозволяють оптимізувати чи не усі сфери життєдіяльності суспільства.

Суть технології простими словами спробували пояснити Тапскотт Дон і Тапскотт Алекс, автори нещодавно перекладеної українською (чи не єдина) книги «Революція блокчейн. Як технологія, що стоїть за біткойнами, змінює гроші, бізнес і Світ». За ними: «Bitcoin або інша криптовалюта не зберігається в якомусь файлі. Інформація про транзакції знаходиться в глобальній, загальнодоступній базі даних – Blockchain. У ній відбувається підтвердження і прийняття операцією цієї великої P2P-мережі. Увесь ланцюг розподілено: він підтримується комп'ютерами по всьому світу. Центрального сервера, який можна було б зламати або взломати, не існує. Блокчейн публічний і дуже надійний одночасно, оскільки використовує зашифровані дані» [2, с. 32-36].

Фінансова сфера стала першою в числі вагомих досягнень Blockchain. Йдеться, зокрема, про поширення криптовалют як нової децентралізованої й незалежної від держави фінансової системи.

Основними технологічними властивостями технології Blockchain (у світовій практиці щодо неї частіше застосовується визначення DLT – distributed ledger technology – технологія розподіленого реєстру – *О.Т.*), що створює можливості її ефективного використання у сфері фінансів, вважають, передовсім, криптографічний захист інформації, використання розподіленого реєстру, можливість застосування смарт-контрактів. Завдяки цьому блокчейн: усуває фінансових посередників здійснення транзакцій (таких як банк), оскільки транзакція є самовиконуваною, достатньо лише дії ініціатора або смарт-контракту; усуває посередників, необхідних для зберігання запису про транзакцію (таких як нотаріуси, держані реєстри), оскільки транзакція зберігається у розподіленому реєстрі цілісною та незмінною; вирішує проблему «подвійного продажу», тобто транзакції щодо одного й того ж активу одночасно для двох покупців, що виключає шахрайство; надає відкриту базу даних з повною історією транзакцій (володіння і передач активу) [1]. Крім того, блокчейн може бути використано як платформу для біржової торгівлі, що може зменшити потребу в біржових брокерах та